

Торайғыров университетінің
ҒЫЛЫМИ ЖУРНАЛ

НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ
Торайғыров университета

**ТОРАЙҒЫРОВ
УНИВЕРСИТЕТІНІҢ
ХАБАРШЫСЫ**

Филологиялық сериясы
1997 жылдан бастап шығады

**ВЕСТНИК
ТОРАЙҒЫРОВ
УНИВЕРСИТЕТА**

Филологическая серия
Издается с 1997 года

ISSN 2710-3528

№ 3 (2020)
Павлодар

НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ ТОРАЙГЫРОВ УНИВЕРСИТЕТА

Филологическая серия

выходит 4 раза в год

СВИДЕТЕЛЬСТВО

О постановке на учет, переучет периодического печатного издания,
информационного агентства и сетевого издания

№ KZ30VPYU00029268

выдано

Министерством информации и общественного развития
Республики Казахстан

Тематическая направленность

публикация материалов в области лингвистики, и языкознания

Подписной индекс – 76132

Бас редакторы – главный редактор

Жусупов Н. К.

д.ф.н., профессор

Заместитель главного редактора

Анесова А. Ж., доктор *PhD*

Ответственный секретарь

Уайханова М. А., доктор *PhD*

Редакция алқасы – Редакционная коллегия

Дементьев В. В., *д.ф.н., профессор (Российская Федерация)*

Еспенбетов А. С., *д.ф.н., профессор*

Трушев А. К., *д.ф.н., профессор*

Маслова В. А., *д.ф.н., профессор (Белоруссия)*

Пименова М. В., *д.ф.н., профессор (Российская Федерация)*

Баратова М. Н., *д.ф.н., профессор*

Аймухамбет Ж. А., *д.ф.н., профессор*

Шапауов Ә. Қ., *д.ф.н., профессор*

Шокубаева З. Ж., *технический редактор*

За достоверность материалов и рекламы ответственность несут авторы и рекламодатели

Редакция оставляет за собой право на отклонение материалов

При использовании материалов журнала ссылка на «Вестник Торайгыров университета» обязательна

<https://doi.org/10.48081/ZUKG4952>**Н. Б. Ағалиева, М. Ж. Арқалық**Павлодар мемлекеттік педагогикалық университеті,
Қазақстан Республикасы, Павлодар қ.**ҚАЗАҚ ӘДЕБИЕТІНДЕ РОЗА МҰҚАНОВАНЫҢ
АЛАТЫН ОРНЫ**

Мақалада қазақ әдебиетіне бірқатар айшықты туынды қосқан Роза Мұқанованың шығармашылық мұрасына талдау жасалған. Зерттеу барысында жазушының прозалық және драмалық туындыларындағы ерекшеліктер анықталып, қаламгердің қазақ әдебиетінде алар орнына аргументтер келтірілген. Сондай-ақ жазушы көркем туындылармен қатар қазақ әдебиетінің негізгі мәселелеріне арналған зерттеу еңбектерін де жазып шығарды. Бұл ғылыми маңызы бар еңбектер қазақ әдебиеттануының даму аясын кеңейтті. Мақалада жазушы, драматург, әдебиетші Роза Мұқанованың «Құбыжық», «Қаралы төбе», «Өзің», «Тұтқын», «Композитор», «Мұқағали» сынды психологиялық әңгімелері, «Сарра», «Фариза» драмалары сюжеттік, композициялық, идеялық және тақырыптық қырлары бойынша талданып, ғылыми дәлелдемелер келтірілген. Зерттеу процесі барысында индукция, дедукция, салыстыру әдіс-тәсілдері қолданылады.

Кілтті сөздер: Роза Мұқанова, жазушы, драма, аударма, проза, психологизм, трагизм.

Кіріспе

Қазіргі қазақ әдебиеті жаңаша сипатта дамып келеді. Жазушылардың көтерген тақырыптары мен жазу стилі өзгеріп, ерекше бағыттағы таң-тамаша туындыларын әдебиетке қосты. Тәуелсіздік алған кезеңде қазақ әдебиетіне ер адамдармен қатар әйел жазушылар келді. Олар әр түрлі бағыттағы терең де мазмұнды көркем шығарма жазумен айналысып, өздерінің стильдерін қалыптастырды. Солардың бірі – жазушы, драматург, әдебиетші Роза Мұқанова. Қазақ әдебиетіндегі бірнеше жанрға қалам тербеп, сан алуан тақырыпта шығармаларды дүниеге әкелді.

Жазушының бойында бір емес, бірнеше қасиет тоғысқан. Ол бірде ғылыммен айналысқан әдебиетші, енді бірде көркем туындылар жазған жазушы, адамдарды тірілтіп, оларды сахнада түрлі бейнелермен ойнатқан драматург, әлемге әйгілі шығармаларды қазақ тіліне тәржімалаған аудармашы ретінде қазақ әдебиетінің көрнекті өкіліне айналды. Сонымен бірге шығармада түрлі тағдырларды қарастыра отырып, адамның ішкі сезімін берген психолог-жазушы деп айтуға толықтай негіз бар. Яғни, Роза Мұқанованың шығармашылығын үш бөлімге бөліп қарастыруға болады. Олар: әңгімелері, драмасы және аудармалары.

Ең алдымен Роза Мұқанованың прозалық шығармалары, қазақ әдебиетінде жазған туындыларын қарастырып көрейік. Қаламгер ХХ ғасырдың тоқсаныншы жылдарынан бастап әр түрлі көлемдегі прозалық туындыларды, әңгімелер мен повестер, романдар жазды. Шығармаларындағы ізденістер, психологиялық талдаулар, адамның ішкі рухани әлемін беруде жазушының көркем прозаға қосқан үлесі мол. «Жарық дүние», «Дүние кезек», «Күдірет кие» деген әңгімелер жинағы жарыққа шықты. Бұл жинақтардың басылымы 1994 жылдан бастап қазіргі уақытқа дейінгі аралықты қамтиды.

Зерттеудің нысаны: қаламгер лабораториясы.

Зерттеудің пәні: тәуелсіз қазақ әдебиеті.

Мақсаты: көрнекті драматург, жазушы Роза Мұқанова шығармашылығы арқылы тәуелсіздік кезеңінің тақырыптық-идеялық мазмұнын, кейіпкерлері әлемін, әдебиеттің қоғамдық-әлеуметтік қызметінің орнын ашу.

Міндеттері:

- Роза Мұқанованың шығармашылығының ерекшеліктерін прозалық, драмалық шығармаларына әдеби талдау жасау арқылы анықтау;
- қаламгер шығармаларының тақырыптық-идеялық сипаттарын көрсету, кейіпкер психологиясын суреттеудегі қаламгердің көркемдік әдіс-тәсілдерін айқындау.

Зерттеудің әдістері мен нәтижесі:

Зерттеуде әдеби талдау, салыстыру, баяндау әдістері қолданы.

Зерттеудің нәтижесі:

1) Роза Мұқанованың шығармашылығының басты белгілерінің бірі – прозаларында экологиялық, тарихи, әлеуметтік, психологиялық, махаббат тақырыптарын көтереді. Бұл тақырыптар трагедиялық шешіммен аяқталып отырады.

2) Кейіпкердің ішкі толғаныстары, сезім иірімдері мол алынады. Қаламгердің басты стильдік ерекшелігі – трагизм психологиялық толғаныс, философиялық ой, ақындық қуатпен де астасып кетеді.

Роза Мұқанованың әдебиетпен айналысып, жазушылыққа бет бұруына септігін тигізген – әкесі Қажығалым Қажыбайұлы Мұқанов. Бала кезінде

әдебиетпен сусындап, көптеген шығармаларды оқуға, әңгімелер жазуға ұстазы баулыды. Жастайынан әдеби әңгімелерді оқып, бойына сіңіріп өскендіктен бүгінге елімізге белгілі жазушыға айналды.

Роза Мұқанованың ең алғашқы жазған әңгімесі – «Үкі». Жазушының бұл шығармасы «Қазақстан пионерінде» жарияланған. Басты идеясы ұлттық құндылықтар мен танымымыздағы кие ұғымына бағытталады. Үкі – қазақ халқының тұрмысында ерекше орын алатын қасиетті бейнелердің бірі.

«Шерменде», «Күнә», «Соқыр көзден жас шыққан», «Мұн», «Сормандай» әңгімелерінің бәрі де атауы, мағынасы жағынан ұқсас. Бұл шығармаларының астарында үлкен қайғы, мұн, шер сияқты сезімдер жатыр. Әрқайсысы трагедиялық оқиғаларға құрылған.

Одан кейін «Тұтқын», «Мұқағали», «Құбыжық» секілді әңгімелері бар. Бұл әңгімелерінде кейіпкер бойындағы «мен» ерекше асқақтап беріледі [1]. Олар өзіне тым сенімді қасиеттерімен ерекшеленеді. Шығармалардың атауына қарап-ақ, бұл сөзіміз дәлелдене түседі. Сол себепті де әңгімелеріндегі кейіпкерлердің бейнесі қиындықты еңсерген немесе соған бойұсынған болып келеді.

Жалпы жазушы прозаларында экологиялық, тарихи, әлеуметтік, психологиялық, махаббат тақырыптарын көтерген. Олардың үндесетін тұсы трагедияға құрылғандығында болып тұр. Қай шығармасы болмасын қайғымен, трагедиямен аяқталады немесе азапты өмірді суреттейді. Бұл жаушының ерекшелігін көрсетеді.

Жазушының «Құбыжық», «Қаралы төбе», «Өзің», «Тұтқын», «Композитор», «Мұқағали» т.б. осы секілді әңгімелері психологиялық тақырыпта жазылған. Психологияға көп мән беріп, бұл мәселені қозғауына байланысты жазушы Жүсіпбек Қорғасбек былай пікір білдірген: «Роза Мұқанова шығармаларын адамның жанына үнілуден туындатады. Адамның жаны үлкен қасіретте барынша ашылады. Роза адам қолымен жасалған хайуани қасіреттен адами мағына іздейді. Сезімге тиетін детальдар табады» [2]. Бұл пікірден Роза Мұқанованың психолог-жазушы, адам жанын зерттеуші қаламгер екенін анық аңғарамыз.

Кез келген тақырыпты көтергенде алдымен адамның ішкі сезіміне, оның жан дүниесіне үнілуге тырысады. Мәселен, экологиялық тақырыпты көтерген «Мәңгілік бала бейне» әңгімесіндегі Ләйләнің образын ашу үшін де осы әдісті қолданады.

«Өзің» деп аталатын әңгімесінде өнер адамының психологиясы, ішкі дүниесі, толғаныстары мен түрлі сезімдерін жазады. Жазушы оқиғаны, идеяны ашу үшін алдымен адамның жан дүниесін ашып, шығарманы психологиялық тақырыпқа құрады.

Ал «Сормандай» әңгімесіндегі кейіпкер Бану отбасылы бола тұра күйеуінің досымен көңіл қосады. Баласымен бірге тастап кетеді. Соңында оның қателік екенін түсініп, өзі де азапқа түседі. Осылайша әйел адамның жан тебіренісі, оның өз кінәсін ойлап қаймығуы, ажырасып, күйеуін тастауы сияқты әрекеттері соңында өзіне опық жегізеді. Шығарманың «Сормандай» аталуы да тегін емес. Сол арқылы кейіпкердің образын толық аша түседі. Қазақта бұл сөздің жүгі ауыр, терең. Сондықтан жазушы тақырып таңдауда сәтті қадамға барған.

«Мәңгілік бала бейне» әңгімесі Семей полигонынан азап шеккен адамның тағдырын бейнелейді [3]. Шығармадағы басты кейіпкері – Ләйлә, прототипі – Семейде дүниеге келген Еңлік деген қыз. Автор қыздың қиналысын аймен тілдесуі арқылы береді. Айдан пана тілеп, бар мұңын айға шағады. Бұл дүниедеге жарықты көрмеген зағип жанның қайғысын осылай жеткізеді. Жарық Ай ғана қыздың жанын түсініп, сырын сақтайды. Бұл әлемде қызды қорғап, оған демеу беретін Айдан басқа ешбір дүние жоқ секілді. Қыздың әрбір айтқан сөзі оқырманның жүрек қылын дөп басып, оның жанын түсінуге жетелеп, түрлі сезімдерге бөлейді. Әңгіменің басты идеясы Семей полигонының тұрғындарға тигізген зардабын көрсету еді.

«Үркек керім» әңгімесі әйгілі сері, әнші Ақанның өмірі жайында жазылған. Әңгімеде серінің жүрегінен ерекше орын алған Ақтоқты, Ұркия, Жамал есімді ару қыздармен болған оқиғалары беріледі. Ақтоқты Ақанның алғашқы сүйген аруы. Алайда екеуінің арасында баянды махаббат болмайды. Қыз тәкәппар, өр мінезімен жігітті жанына жуытпайды. Ақан қанша тырысса да, қыз алған мінезінен қайтпайды. Ақыры екеуі қосыла алмай кетеді. Ал Тінәлінің қызы Ұркияны алуға да Ақан сері ниеттенеді.

Соңғысы Жамал сұлумен де қосылмай, соңында қыз басқа елге ұзатылып кетеді. Бұл әңгіме Жамалдың ұзатылып, Ақан серіні еске алуымен аяқталады. Шығарма толықтай дерлік Ақан серінің өмірі мен өнеріне құрылған. Автор өз кейіпкерінің ішкі жан дүниесін ашу үшін түрлі әдістерді қолданады. Оңашада өз-өзімен тіледеседі, өміріне разы емес екенін айтып, жан сырын ақтарыла айтады. Өзі шығарған әнін күңірене айтып, сезімдерін солай сыртқа шығарады. Құлагерінен айырылған шағын да өкінішпен еске алады. Шығармада тарихи және көркемдік шындықтар үндеседі.

Р. Мұқанова өзінің «Үркек керім» әңгімесінде Ақанның өмірін суреттей отырып, қыз баласының бойындағы үркектік, тәкәппарлық, пандық, пәктік қасиеттерін жазады.

Жазушының әңгімелерінде тек психологизм ғана кездеспейді. Шығармаларынан трагизмді де көреміз. Қай кейіпкерінің тағдырын алсақ та, қиын да қиғаш кезенді өткерген. Автор трагедияға толы өмір кешкен және соны еңсеріп, күресуге ұмтылған кейіпкерлер сомдап шықты. Мәселен,

Ләйлә, Бану, Шөкіш, Сара сынды драмалық және прозалық кейіпкерлерінің күрделі тағдыры осыны аңғартады.

Роза Мұқанованың әдебиеттегі екінші қыры – драматургтық қасиеті. Бүгінде еліміздегі басты театрларда бірнеше драмалары сахналанды. «Мәңгілік бала бейне», «Қызжылаған» сынды драмаларының желісінде қойылымдар қойылды. Драматургтың «Сен», «Муза» атты драмалық хикаяттары бар. «Сарра», «Фариза» атты әйелдің жан дүниесін, ішкі сезімін беретін пьесаларын жазды.

«Сарра» драмасы әйел психологизмін, ішкі арпалысы мен күйзелісін дәл береді. Пьесада Ибраһим пайғамбардың бәйбішесі Сарра бір перзентке зар болып, талай жыл қиналып өтеді. Алайда өзі қаншама қиналса да, күйеуіне екінші әйел алып беріп, оның ұрпағын жалғастыруға көмектеседі. Күндесі Ажардың бала көтерген бақытына іштей налиды, кейде қуанып онымен сыр бөліседі. Драмада үш Сарра, үш Ажар беріледі. Басқа кейіпкерлер жоқ. Тек Ибраһим пайғамбар мен ұлын ғана қосады. Негізі оқиғадағы шиеленістер осы Ажар мен Сарра арасында жүреді. Үшеуі үш түрлі қасиетті, әйелдің қызғанышы мен мейірімін, кеңпейілділігі мен долылығын беруде ерекше рөл атқарады. Осылайша, қазақ драмасына әйелдің бейнесін ашу арқылы психологиялық, терең де тағылымды туындыны дүниеге әкеледі.

«Фариза» драмасы Ф. Оңғарсынованың әдебиеттегі, жалпы өмірдегі образын дәл береді. Ақынның сезімі, жан тебіренісі, қиындығы мен ой толғаныстарын ашуда драматург ерекше дүние жазып, оны саханаға лайықтап шығарады. «Фариза» спектаклінде ақынның өмірі мен өнерін ұштастырып, сол арқылы образын ашуға тырысады. Драматургияның негізгі қасиеті саналатын қақтығыстар мен шиеленістерді қолданып, ақынның өлеңдерінен философия мен трагедияны іздейді.

Драмада Ф. Оңғарсынованың тек өлеңдеріне қатысты оқиғалар беріліп қоймайды. Сонымен бірге автобиографиялық шығарма болғандықтан, ақынның өмірінде болған тарихи деректерді де қосады. Мұқағали мен Фаризаның үндестігі, сырлас дос болғандығы жайында эпизодтар қосқан. Мұқағали өмірінің соңғы жылдарында Фаризаны іздегені, алайда оған ақын қыздың бара алмауы сияқты оқиғалар беріледі. Осы арқылы драматург ақындар арасындағы ерекше байланыс, рухани үндестікті қозғайды. Бұл да драманың табиғатына тән шиеленіс пен қақтығыстарға құрылады.

«Мәңгілік бала бейне» шығармасы ең алдымен проза түрінде жазылған. Кейіннен драмаға ауысып, Болат Атабаевтың режиссерлық етуімен сахналанады. «Қызжылаған» деген атпен Алматыдағы М. Әуезов театрында қойылады. Спектакль қалың көрерменнің ерекше ықыласына бөленіп, бірнеше жыл бойы сахнадан түспей келеді. Драматург осы драмалық шығармасында кішкентай қыз Ләйләнің тағдырын суреттейді. Адамзат

тағдырындағы зобалаң, қауіп төнгізген Семей полигоны жас қызға зиянын тигізіп, мәңгі зағип жанға айналдырады.

«Мәңгілік бала бейне» әңгімесі негізінде спектакль ғана қойылған жоқ. Киноматорграфия саласында белгілі кино режиссер С. Нарымбетов «Қызжылаған» атты фильм түсіріп, шығарманың өміршендігін көрсетті. Бұл 2001 жылы Ш. Айманов атындағы киностудияның туындысы еді. Осылайша кітаптан қойылымға, қойылымнан киноға ұласты. Бұл қазіргі уақыттағы трансмедиалық баяндаудың жарқын үлгісі саналады. Алайда туындының фильм нұсқасы автордың көңілінен шықпаған.

Роза Мұқанова прозалық, драмалық шығармаларды жазудан бөлек, аударма ісімен де айналысты. Әлемдік деңгейдегі үздік шығармаларды қазақ тілді оқырмандарға жеткізді. Солардың бірі Рабғузидің «Қисса-сүләнбия» кітабын қазақ тіліне аударылуы еді. Р. Мұқанова 2001 жылы кітапты толық аударып шығады.

«Қисса-сүләнбия» шығармасы ислам дінін насихаттаған, жалпы әлемдегі пайғамбарлар мен әулие-әмбиелердің хикаялары жайында. Пайғамбарлардың өнегелі өмірі, олардың үлгілі сөздері мен насихаттары, игі істерін алғаш рет қазақ тіліне тәржімәлаған. Автор осы шығарманы аудару негізінде Ибраһим пайғамбардың өмірінен ерекше әсер алып, «Сарра» драмасын жазуға кіріседі. Осылайша аударма саласында жүріп, шығыстың үздік жауһарларымен танысады. Ислам әлеміндегі хикаяттарды оқып,

Роза Мұқанова драма мен прозаға қалам тербеп, аударма мәселесімен айналысып қана қойған жоқ. Әдебиетші ретінде әдебиеттану саласына арналған бірнеше ғылыми мақалалар, эсселер жазды. «Әдебиет айдыны» басылымында жарияланған «Көркем сөз көнерген сөзге айналмасын десек» мақаласында өзінің шығармаларындағы кейіпкерлер мен прозадағы көркемдік мәселесін сөз етеді[4]. Кейіпкер таңдауда автордың өз ерекшелігі мен құпиясы бар. Өзге жазушылардай өз кейіпкерін оқырманның тобығына тастай салғысы келмейді. Кейіпкер жазушының өзіне ұнаса, оған жан бітіріп, өзгелерден ерекшелендіріп, түрлі қасиеттер дарытады. Роза Мұқанова әдебиеттегі мәселелерді, өзінің жазушылық шеберлігін осы мақаласында бүкпесіз айтады.

Роза Мұқанованың шығармаларын оқи отырып аңғарғанымыздай, автор шығармаларының басым көпшілігінде өнер адамдарының образын ашуға тырысады. Мәселен, Ақан сері, Мұқағали, Фариза секілді қазақтың марғасқа тұлғаларының өмірін көркемдеп суреттейді. Мейлі драмалық жанр, не болмаса прозалық шығарма арқылы берсе де, оқырманға үлкен ой тастайды. Адам жанының ішкі құпиясын, сезімін, арпалысы мен трагедиясын шебер бере алады.

Қорытынды

Қорытындылай келе, Роза Мұқанованың қазақ әдебиетіндегі алар орны ерекше. 1991 жылы әдебиетке бір топ жаңа леп келсе, солардың көшін бастап

тұрған да қаламгер екені белгілі. Әдебиеттегі қай сала болмасын, қалам тербеп, қазіргі қазақ прозасының дамуына үлес қосты. Жазушы ұлттық таным мен құндылықтарды, ұлттық рух, адамның ішкі әлемі жайында қалам тербеп, прозаны жаңа деңгейге көтерді. Психологизм, трагизмді қолданып, әлемдік әдебиет бағыттарымен ұштастыра білді. Жазушының қай шығармасын алып қарасыңызда терең мұң бар. Адамның қасіреті мен өмірден көрген қиындықтары жайында айтылады. Өз заманындағы түрлі әлеуметтік мәселелерді көтеріп, қоғамдық тақырыптарды шығармаларына арқау етті. Осылайша, жазушы, драматург, аудармашы Роза Мұқанова қазақ әдебиетінің көрнекті өкіліне айналды.

Пайдаланған деректер тізімі

- 1 **Жалымбетова, А. М.** Роза Мұқанова әңгімелеріндегі көркемдік ізденістер. [Электронды ресурс]. – http://www.rusnauka.com/36_PVMN_2013/Philologia/8_154241.doc.htm
- 2 **Қорғасбек, Ж.** Мәңгілік бала бейнені іздеу // «Түркістан» газеті. – 2014. – № 19.
- 3 **Мұқанова, Р.** Муза. Әңгімелер мен хикаяттар жинағы. – Алматы : Жазушы, 2004. – 328 б.
- 4 **Мұқанова, Р.** Көркем сөз көнерген сөзге айналмасын десек // «Әдебиет айдыны» журналы – 2006. – № 47. – 7 б.
- 5 **Ривкин, Д.** Райан М. Әдебиет теориясы. – Астана : Ұлттық аударма бөлімі, 2019. – 292 б.
- 6 **Ердембеков Б., Айтмұхамбет Ж., Тұрысбек Р.** т.б. Қазіргі қазақ әдебиеті : Оқулық. – Алматы : ЖШС РПБК «Дәуір», 2012. – 216 б.
- 7 **Тұрысбек Р., Байтанасова, Қ.** Қазіргі кезең әдебиеті. – Астана : Фолиант, 2014. – 360 б.
- 8 **Айтмұхамбет Ж., Алпысбаев Қ., т.б.** Тәуелсіздік тудырған романдар.– Астана : Мастер-ПО, 2012. – 224 б.
- 9 40 – 50 және 60-жылдардағы қазақ әдебиеті. Ғылыми басылым. – Алматы : Ғылым, 1997. – 398 б.
- 10 Қазақ әдебиетінің тарихы. – Алматы : ҚАЗАқпарат, 2008. – Т. 10. – 832 б.

References

- 1 **Jalymbetova, A. M.** Roza Mukanova áńgimelerindegi kórkemdik izdenister [Artistic search in the stories of Roza Mukanova]. [Electronic resource]. – // http://www.rusnauka.com/36_PVMN_2013/Philologia/8_154241.doc.htm

2 **Qorǵasbek, J.** Máńǵilik bala beineni izdeý [Eternal child image search] In «Turkestan» newspaper. – 2014. –No 19.

3 **Muqanova, R.** Mýza. Ángimeler men hıkarattar jınaǵy [Muza. Collection of stories and narratives]. – Almaty, 2004. – 328 p.

4 **Muqanova, R.** Kórkem sóz kónergen sózge analmasyn desek [Let the artistic word not turn into an archaic word. Field of literature]. – 2006. – No. 47. – 7 p.

5 **Rivkin D., Raian M.** Ádebiet teornasy [Theory of literature]. – Astana : Department of national translation, 2019.– 292 p.

6 **Erdembekov, B., Aitmuhambet, J., Turysbek, R. t.b.** Qazirgi qazaq ádebieti : oqúlyq. [Others. Current Kazakh literature : Textbook]. – Almaty : ZhShS RPBK «Daur», 2012. – 216 p.

7 **Turysbek, R., Baitanasova, Q.** Qazirgi kezeń ádebieti. [Modern period literature.] –Astana:Folio, 2014. – 360 p.

8 **Aitmuhambet, J., Alpysbaev, Q. t.b.** Táýelsizdik týdyrǵan romandar. [Novels born by independence.] – Astana : Master-PO, 2012. –224 p.

9 40–50 jáne 60-jyldardaǵy qazaq ádebieti. Ğylymı basylym [Kazakh literature of the 40–60s. Scientific publication.] – Almaty : Science, 1997. –398 p.

10 Qazaq ádebietiniń tarihy [History of Kazakh literature.] – Almaty : KAZinform, 2008. – Vol. 10.– 832 p.

Материал 18.09.20 баспаға түсті.

Н. Б. Ағалиева, М. Ж. Арқалық

Роль Розы Муқановой в казахской литературе

Павлодарский государственный педагогический университет,

Республика Казахстан, г. Павлодар.

Материал поступил в редакцию 18.09.20.

В статье проанализировано творческое наследие Розы Муқановой, внесшее ряд ярких произведений в казахскую литературу. В ходе исследования были выявлены особенности прозаических и драматических произведений писателя, а также изложены аргументы вместо того, что писатель в казахской литературе мог бы занять место. Наряду с художественными произведениями, писатель также издал исследовательские работы, посвященные основным проблемам казахской литературы. Эти научные труды расширили сферу развития казахской литературы. В статье представлены психологические рассказы писателя, драматурга, литератора Розы Муқановой «Құбыжық», «Қаралы төбе», «Өзің»,

«Тұтқын», «Композитор», «Мұқағали», тақжә драмы как «Сарра», «Фариза» по сюжетным, композиционным, идейным и тематическим аспектам. В процессе исследования используются методы и приемы индукции, дедукции, сравнения.

Ключевые слова: Роза Муканова, писатель, драма, перевод, проза, психологизм, трагизм.

N. B. Agalieva, M. Zh. Arkalyk

Roza Mukanova's role in Kazakh literature

Pavlodar Pedagogical University,
Republic of Kazakhstan, Pavlodar.

Material received on 18.09.20

The article analyzes the creative heritage of Roza Mukanova, who made a number of bright works in Kazakh literature. The research revealed the features of the writer's prose and dramatic works, as well as the arguments that the writer could take a place in Kazakh literature. Along with his works of fiction, the writer also published research papers on the main problems of Kazakh literature. These scientific works expanded the scope of development of Kazakh literature. The article presents psychological stories of the writer, playwright, writer Roza Mukanova «Kubyzhyk», «Karaly Tobe», «Ozin», «Tutkyn», «Composer», «Mukagali», as well as dramas such as «Sarrah», «Fariza» on plot, compositional, ideological and thematic aspects. The research uses methods and techniques of induction, deduction, and comparison.

Keywords: Roza Mukanova, writer, drama, translation, prose, psychology, tragedy.

Теруге 30.09.2020 ж. жіберілді. Басуға 14.10.2020 ж. қол қойылды.

Электронды баспа

2,23 Мб RAM

Шартты баспа табағы 28,8. Таралымы 300 дана. Бағасы келісім бойынша.

Компьютерде беттеген: А. Елемесқызы

Корректор: А. Р. Омарова

Тапсырыс № 3710

Сдано в набор 30.09.2020 г. Подписано в печать 14.10.2020 г.

Электронное издание

2,23 Мб RAM

Усл. печ. л. 28,8. Тираж 300 экз. Цена договорная.

Компьютерная верстка: А. Елемесқызы

Корректор: А. Р. Омарова

Заказ № 3710

«Toraighyrov University» баспасынан басылып шығарылған

Торайғыров университет

140008, Павлодар қ., Ломов к., 64, 137 каб.

«Toraighyrov University» баспасы

Торайғыров университет

140008, Павлодар қ., Ломов к., 64, 137 каб.

67-36-69

e-mail: kereku@tou.edu.kz

www.vestnik.tou.edu.kz